TÜRKİYE EKONOMİSİNİN GÖRÜNÜMÜ; İLK ÇEYREK RAPOR

Prof. Dr. Baki DEMİREL
Yalova Üniversitesi İktisat Bölümü
Toplumsal Katkı Koordinatörü

RAPOR İÇERİĞİ: Türkiye ekonomisinin üçer aylık makro iktisadi görünümünü sunmak için hazırlanmıştır. Rapor, büyüme, enflasyon ve dış ödemeler dengesi büyüklüklerinin üç aylık gelişimini açıklamayı ve bu bağlamda Türkiye ekonomisinin makroekonomik sağlamlığını ortaya koymayı amaçlamaktadır.

BÜYÜME (GSYH).

- 2026 Q1 GSYH verisi henüz açıklanmadı. TÜİK genelde çeyrek bitiminden 2-3 ay sonra yayınlıyor.
- 2025 tam yıl büyümesi %3,6 oldu (Q4 2025: yıllık %3,4).
- Q1 2026 için öncü göstergeler (sanayi üretimi, kapasite kullanımı, PMI) ılımlı bir büyümeye işaret ediyor. İktisatçıların beklentileri %3,0-3,8 bandında oluşmaktadır Bölgesel savaşlar (Rusya-Ukrayna; İran –ABD/İsrail) nedeniyle artan enerji maliyetleri, küresel risk iştahının azalması gibi faktörlere bağlı olarak TCMB'nin daha sıkı para politikası uygulayacağı beklentisi Türkiye ekonomisinin 2026 yılında daha yavaş büyümesine veya durgunluğa yönelik beklentileri güçlendirmektedir.

  Nitekim 2026 ilk çeyrek (Ocak-Şubat-Mart) Türkiye İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı (KKO) verileri durgunluk sinyallerini güçlendirmektedir. Veriler TCMB EVDS veri tabanına dayanmaktadır (TCMB verileri: Aylık Gelişim, Mevsimsel etkilerden arındırılmamış KKO)

- Ocak 2026: %74,1
- Şubat 2026: %73,5 (Ocak'tan 0,6 puan düşüş)
- Mart 2026: %73,3 (Şubat'tan 0,2 puan düşüş)

Eldeki veriler kapasite kullanımının pandemi döneminden (Ağustos 2020 verisi) sonraki en düşük seviyeyi işaret etmektedir. Bu durum özellikle KOBİ tarafında istihdamın azalması ve iflasların varlığına işarettir. Aşağıda bu konu daha detaylı olarak değerlendirilmiştir.

Kapasite Kullanım Oranındaki düşüş aşağıdaki verilerle birlikte değerlendirilmelidir. Buna göre;

- Yatırım malları üretimi belirgin (Mart'ta %69,5) biçimde gerilemiştir.
- Ara mallar ve bazı tüketim mallarının üretiminde düşüş görülmektedir.

- Dayanıklı tüketim mallarında ise hafif toparlanma gözlenmektedir.

Ne Anlama Geliyor?

- İmalat sanayinde talep zayıflığı ve sıkı para politikası etkisiyle üretim kapasitesinin daha az kullanıldığını gösteriyor.
- Büyüme öncü göstergelerinden biri olarak ılımlı yavaşlama sinyali veriyor (önceki raporlardaki büyüme ve sanayi üretimi trendleriyle uyumlu).
- Enflasyonist baskıları sınırlayıcı bir etki yaratıyor ama uzun vadede yatırımları ve istihdamı olumsuz etkileyebilir. Bu durum orta-uzun dönem fiyat istikrarı için olumsuzdur.

KOBİ tarafına gelirsek;

2026 ilk çeyrek (Ocak-Mart) için KOBİ iflas/konkordato ve istihdam azaltan KOBİ verileri resmi olarak çok detaylı yayınlanmamakla birlikte TOBB (Kurulan/Kapanan Şirket İstatistikleri), Adalet Bakanlığı İcra-İflas verileri, TÜİK İşgücü ve KOBİ İstatistikleri ile sektör odaklı raporlardan derlenen güncel verile aşağıdaki gibidir (5 Nisan 2026 itibarıyla).

1. İflas ve Konkordato Durumu (2026 Q1):

- Konkordato başvuruları (iflas öncesi yapılandırma):
  Ocak + Şubat 2026'da 1.012 şirket konkordato ilan etti (2025 aynı döneme göre artış gösterdi).
  Mart 2026'da 20 iflas kararı + 156 geçici mühlet verildi.
- İflas sayıları (Trading Economics / Adalet Bakanlığı verisi):
  Ocak 2026: 1.664 şirket
  Şubat 2026: 1.667 şirket (hafif artış)
- TOBB – Kapanan şirket sayısı (çoğu KOBİ'dir):
  Şubat 2026'da 1.621 şirket kapandı (Ocak'a göre değişkenlik gösteriyor).
  2025 tam yılda kapanan şirket sayısı 33.270 idi; 2026 başı trendi devam eden artış yönünde.

  Not: KOBİ'ler Türkiye'deki işletmelerin %99,6'sını oluşturduğu için kapanan/konkordato yapanların ezici çoğunluğu KOBİ'dir.

2. İstihdamı Azaltan KOBİ Verileri:

- Özel sektör istihdamı (KOBİ ağırlıklı):
  2025 sonunda 169 bin kişi azaldı (kamu istihdamı artarken özel sektör daraldı).
  2026 Ocak'ta istihdamda 516 bin kişilik aylık düşüş yaşandı (TÜİK).
- Sektörel örnek – Tekstil ve Hazır Giyim (en ağır daralan alan):
  Ocak 2026'da 835 firma kapandı → 11.905 istihdam kaybı.

2026 yılı için sektör genelinde 100 bin istihdam kaybı bekleniyor (son 3 yılda zaten 380 bin kayıp yaşandı).

- Hükümet tepki olarak "İstihdamı Koruma Destek Programı" getirdi: 2025 sonundaki işçi sayısını koruyan KOBİ'lere 10 puan faiz indirimli kredi + 6 ay geri ödemesiz imkân tanındı. Bu politikanın amacı işten çıkarmaları engellemektir.

3. İflas / Kapanma / İstihdam Azaltmanın Ana Nedenleri (2026 Q1):

1. Yüksek faiz oranları ve finansmana erişim zorluğu → KOBİ'ler kredi bulamıyor veya çok pahalı buluyor.
2. Enerji ve hammadde maliyetlerindeki artış → Özellikle imalat ve tekstilde ezici baskı.
3. Zayıf iç talep ve talepsizlik → Sıkı para politikası nedeniyle tüketim daraldı.
4. Nakit akışı bozulması ve aşırı borçlanma → Yönetim ve likidite sorunları.
5. Döviz kuru ve ithalat maliyetleri (dolaylı etki).

Bu nedenler özellikle imalat sanayi, tekstil, perakende ticaret ve inşaat KOBİ'lerinde yoğunlaşmaktadır.

- KOBİ'lerde iflas/konkordato ve kapanma baskısı 2025'e göre artıyor.
- İstihdam tarafında özel sektör (KOBİ) daralması net görülüyor; tekstil gibi emek-yoğun sektörler en çok etkileniyor.
- Hükümetin istihdam teşvikleri kısmi rahatlama sağlıyor ama yapısal sorunlar (faiz + maliyet) devam ediyor.

Sonuç olarak yukarıda açıkladığımız kapasite kullanım oranı verisi ile KOBİ iflas verilerinin uyumlu olduğu görülmektedir: Talep zayıf, üretim azalıyor → işten çıkarma veya kapanma artıyor dolayısıyla kapasite kullanımı da azalmaktadır.

İstihdam verileri de bu durumu destekler niteliktedir. Buna göre;

- Şubat 2026: Mevsim etkisinden arındırılmış işsizlik oranı %8,5 (Ocak'tan +0,3 puan artış).
- İşsiz sayısı: 2 milyon 981 bin kişi (+133 bin kişi).
- Erkeklerde %6,9 – Kadınlarda %11,6.
- Genç işsizlik (15-24 yaş) yaklaşık %15,8 civarında.
- İstihdam oranı ve işgücüne katılım oranı hafif artmış olsa da atıl işgücü (geniş tanımlı işsizlik) %29,9 seviyesindedir.

ENFLASYON.

İlk çeyrek enflasyon verileri aşağıdaki gibidir

Ay	Aylık Değişim	Yıllık Değişim (TÜFE)	Yİ-ÜFE Yıllık
Ocak 2026	+%4,84	%30,65	%27,17
Şubat 2026	+%2,96	%31,53	%27,56
Mart 2026	+%1,94	%30,87	%28,08

2026 yılı enflasyon görünümünde yüksek enflasyonun en önemli belirleyici alt gruplarının gıda ve ulaştırma enflasyonu olduğu görülmektedir.

Gıda grubu, Q1 boyunca enflasyonun ana sürücüsü oldu (özellikle işlenmemiş gıda ve taze sebze-meyve).

Ay	Aylık Değişim (Gıda)	Yıllık Değişim (Gıda)	Notlar
Ocak 2026	+%6,59	%31,69	İşlenmemiş gıda %32,35 (taze sebze-meyve %29,47) – güçlü artış
Şubat 2026	+%6,89 (veya %6,90)	%36,44 - %36,45	En yüksek aylık artış; taze sebze-meyve yıllık %54,06'ya yükseldi. Yıllık gıda manşet enflasyona 9 puan katkı yaptı
Mart 2026	+%1,80 (veya %1,79)	%32,36	Aylık yavaşladı, yıllık 4 puan geriledi (taze sebze-meyve yıllık %36,9 civarına indi)

Hizmet grubu (kira, lokanta-otel, ulaştırma hizmetleri, haberleşme, eğitim vb.) enflasyonda en katı grup olarak öne çıktı. Aylık artışlar manşet enflasyondan genellikle yüksek seyretti.

Ay	Aylık Değişim (Hizmet)	Yıllık Değişim (Hizmet)	Notlar
Ocak 2026	+%7,39	%40,23	Güçlü artış (kira ve diğer hizmetler etkili)
Şubat 2026	+%3,19	%39,67	Yıllık 0,56 puan gerileme; haberleşme %8,73'lük sıçrama yaptı
Mart 2026	+%2,39	%40,26	Yıllık 0,6 puan yükseldi (ulaştırma ve haberleşme katkısıyla)

Ulaştırma grubu enflasyonu (TÜİK TÜFE alt grubu – akaryakıt, bilet, araç bakım, toplu taşıma vb.) 2026 Q1'de en dikkat çeken gruplardan biri oldu. Özellikle Mart'ta sert yükseliş yaşadı ve manşet enflasyona en büyük aylık katkılardan birini verdi. Artan enerji maliyetleri (petrol + akaryakıt zamları) doğrudan ana etken.

Ulaştırma Enflasyonu – Aylık ve Yıllık Gelişim (2026 Q1)

Ay	Aylık Değişim	Yıllık Değişim	Manşet Enflasyona Katkı (puan)	Notlar
Ocak 2026	+%5,29	%29,39	+0,88	Güçlü artış (akaryakıt etkili)
Şubat 2026	+%2,58	%28,86	+0,43	Yavaşlama ama hâlâ yüksek
Mart 2026	+%4,52	%34,35	+0,75	En sert aylık artış; yıllık zirve

2. Artan Enerji Maliyetleri Nasıl Etkiledi?

- Ana neden: Akaryakıt zamları → Mart'ta Brent petrol ~117 USD/varil zirvesi yaptı → Motorine ve benzine peş peşe zamlar geldi (Mart'ta motorin 3-5 TL bandında zamlar, İstanbul'da litre fiyatı 77-80 TL'ye dayandı). → Eşel mobil sistemi (ÖTV ayarlaması) devredeydi ama tam yansımayı önleyemedi.
- Ulaştırma grubunun %60-70'i akaryakıt ve yakıtla ilgili olduğu için maliyetler doğrudan fiyatlara yansımaktadır.
- Diğer alt kalemler (uçak bileti, otobüs, araç bakım) maliyet artışlarından dolaylı olarak etkilenmişlerdir.

Sonuç: Enerji maliyeti artışı ulaştırma enflasyonunu yukarı iten en büyük faktör olmuştur.

- Yıllık bazda: 2025 yüksek baz etkisi + olası petrol stabilizasyonu ile yaz aylarında %30'ların altına inme potansiyeli var. Ama jeopolitik riskler (Orta Doğu) devam ederse yukarı yönlü risk yüksek olacaktır diyebiliriz.

Türkiye'ye genel etkisi: Cari açık baskısını artırır (enerji ithalatı).
– KOBİ'lerde (lojiistik, taşımacılık) maliyet yükü yükselir → istihdam ve fiyat geçişi devam eder.
– Hanehalkı için: Yakıt + toplu taşıma masrafları hane bütçesi için olumsuzdur.

Nitekim son üç aylık (Ocak-Şubat-Mart 2026) enflasyonun emek gelirleri, asgari ücret ve emekli aylıklarındaki satın alma gücü kaybı olduğu (reel gerileme) açık biçimde görülmektedir. Enerji fiyatlarında artış sınırlandırılmazsa ve kamunun yönettiği, yönlendirdiği mallara yansıtılırsa emek gelirlerindeki erime daha da artacaktır.

1. Son 3 Aylık Kümülatif Enflasyon (TÜİK)

- Ocak-Mart 2026 kümülatif enflasyon: %10,04 (Ocak %4,84 + Şubat %2,96 + Mart %1,94 → bileşik etki)

Bu enflasyon maaş ve aylıkları Ocak başında zamlanan emek gelirlerinin 3 ayda erimesine işaret etmektedir.

2. Asgari Ücret ve Reel Kaybı:

- 2026 asgari ücret (net): 28.075 TL (Ocak'ta %27 zam yapıldı).

- 3 aylık enflasyon etkisiyle satın alma gücü kaybı: 2.819 TL
- Gerçek alım gücü 25.256 TL seviyesine geriledi (DİSK-AR raporu, Nisan 2026).

  Yüzde olarak: Asgari ücretin reel değeri %10,04 eridi (tamamen enflasyona paralel, çünkü zam Ocak'ta yapıldı).

  3. Emekli Aylıkları ve Reel Kaybı

  Emekli zammı Ocak 2026'da yapıldı:

Emekli Grubu	**Zam Oranı**	**Reel Kayıp (3 aylık)**	**En Düşük Aylıkta TL Kaybı**
SSK / Bağ-Kur	%12,19	%10,04	2.000 – 2.008 TL
Memur Emeklisi	%18,6	%10,04	2.000 – 2.008 TL

- En düşük emekli aylığında 2.000 TL civarı erime yaşandı.
- Memur emeklileri nominal olarak daha yüksek zam aldığı için reel kaybı biraz daha az hissediyor, ancak kümülatif enflasyon her iki grupta da aynı oranda satın alma gücünü aşındırdı.

  4. Genel Emek Gelirleri (Ücret ve Maaşlar)

- Özel sektör ücretleri (asgari ücret dışındaki maaşlar): Çoğu işyerinde zamlar Ocak'ta veya toplu sözleşmeyle yapıldı. Ortalama reel kayıp %8-11 bandında (asgari ücrete yakın seyir).
- Kamu maaşları: Memur maaşlarında %18,6 zam + enflasyon farkı eklendiği için reel kayıp %10,04'ün altında kaldı ama hâlâ önemli.
- Toplam etki: TÜİK ve DİSK-AR verilerine göre tüm emek gelirlerinde (ücret + maaş + emekli aylığı) ortalama 2.000-2.800 TL arası satın alma gücü kaybı görüldü. Bu, özellikle gıda, kira ve enerji harcamalarında çok belirgin hissediliyor.

  Genel Değerlendirme: Ocak'taki zamlar enflasyonu bir süre önde götürse de, Q1'deki %10,04'lük kümülatif enflasyon tüm emek gelirlerinde ciddi bir reel kayba yol açtı. Özellikle asgari ücret ve düşük emekli aylığı alanlar en fazla etkilendi. Bu kayıp, iç talebi zayıflattı ve KOBİ'lerdeki istihdam daralmasını da tetikleyen faktörlerden biri oldu.

CARİ AÇIK (OCAK 2026):

Cari işlemler açığı 6,8 milyar dolar (beklentilerin üzerinde).

Yıllıklandırılmış cari açık: 32,9 milyar dolar (2025 tam yıl ~25 milyar dolardı → genişliyor).

Altın ve enerji hariç cari fazla veriyor ama toplam açık artıyor.

Mart 2026 dış ticaret: İhracat %6,4 azalırken ithalat %8,4 arttı → Ocak-Mart ticaret açığı genişledi.

Genel değerlendirme: Jeopolitik gerginlikler ve enerji fiyatları nedeniyle cari açık programın üzerinde genişliyor. Hizmetler (turizm) dengesi destekliyor ama mal dengesi zayıf ve ilk çeyrek de açık verdi.

TCMB RezervleriÖnemli uyarı: Mart 2026'da ciddi düşüş yaşandı.

- 19 Mart 2026: Toplam rezervler 177,5 milyar dolar
- 27 Mart 2026: Toplam rezervler 155,3 milyar dolar (bir haftada -22 milyar dolar düşüş).
- Brüt döviz rezervleri: 55,3 milyar dolar seviyesine geriledi.
- Altın rezervleri de baskı altında.

→ Rezervler azalıyor. Jeopolitik riskler (bölgesel gerilimler) ve olası döviz müdahaleleri nedeniyle net rezervlerde de belirgin erime var.

Yabancı Sermaye Akımları ve Net Sermaye Çıkışı

- Ocak 2026 (ödemeler dengesi):
- Portföy yatırımları: +8,4 milyar dolar net giriş (hisse + DİBS güçlü).
- Doğrudan yabancı yatırım (DYY): Küçük net giriş.
- Diğer yatırımlar: Güçlü giriş.
- Ancak Mart ayı rezerv kaybı (+ jeopolitik riskler) net sermaye tarafında baskı yaratıyor.
- Genel Q1 trendi: Ocak'ta güçlü portföy girişi olmasına rağmen, net sermaye çıkışı / yetersiz giriş sinyali var (rezerv erimesi bunu doğruluyor).
- Değerlendirme: Yabancı sermaye kısa vadeli ve oynaklığı yüksek. Net sermaye çıkışı baskısı mevcut ve özellikle Mart'ta hızlandı. Uzun vadeli (DYY) girişler ise sınırlı.

KAYNAKÇA

DİSK-AR. (2026). Enflasyon bülteni – Şubat 2026. https://arastirma.disk.org.tr/wp-content/uploads/2026/02/Enflasyon-Bulteni-Subat-2026-rev.pdfInternational

Energy Agency. (2026). Oil market report – March 2026. https://www.iea.org/reports/oil-market-report-march-2026

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası. (2026a). İmalat sanayi kapasite kullanım oranı, Mart 2026. https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/TR/TCMB+TR/Main+Menu/Istatistikler/Reel+Sektor+Istatistikleri/Imalat+Sanayi+Kapasite+Kullanim+Orani/

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası. (2026b). Ödemeler dengesi gelişmeleri – Ocak 2026. https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/TR/TCMB+TR/Main+Menu/Istatistikler/Odemeler+Dengesi+ve+Ilgili+Istatistikler/Odemeler+Dengesi+Istatistikleri/

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası. (2026c). Uluslararası rezervler ve döviz likiditesi gelişmeleri – 27 Mart 2026. https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/TR/TCMB+TR/Main+Menu/Istatistikler/Odemeler+Dengesi+ve+Ilgili+Istatistikler/Uluslararasi+Rezervler+ve+Doviz+Likiditesi/

Türkiye İstatistik Kurumu. (2026a). Tüketici fiyat endeksi, Ocak 2026 (Haber Bülteni No. 58293). https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Tuketici-Fiyat-Endeksi-Ocak-2026-58293

Türkiye İstatistik Kurumu. (2026b). Tüketici fiyat endeksi, Şubat 2026 (Haber Bülteni No. 58287). https://veriportali.tuik.gov.tr/tr/press/58287

Türkiye İstatistik Kurumu. (2026c). Tüketici fiyat endeksi, Mart 2026 (Haber Bülteni No. 58295). https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Tuketici-Fiyat-Endeksi-Mart-2026-58295

Türkiye İstatistik Kurumu. (2026d). İşgücü istatistikleri, Şubat 2026. https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Isgucu-Istatistikleri-Subat-2026-57997

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği. (2026). Kurulan ve kapanan şirket istatistikleri, Ocak-Şubat 2026. https://www.tobb.org.tr/BilgiErisimMudurlugu/Sayfalar/KurulanKapananSirketistatistikleri.php

U.S. Energy Information Administration. (2026). Short-term energy outlook (Q1 2026 güncellemesi). https://www.eia.gov/outlooks/steo/